

КЫСКАЧА МАЗМУНУ

Даярдаган : Жанар ӨМҮРАЛИЕВА
Университет : Кыргыз-Түрк “Манас” университети
Бөлүмү : Коомдук илимдер институту
Адистиги : Түркология
Дипломдук иштин мүнөзү: Магистратура
Барактарынын саны : 106
Бүткөн жылы : 26/05/2011
Илимий жетекчиси : фил.илим.док., профессор Лайли Үкүбаева

Молдо Кылычтын чыгармачылыгынын совет доорундагы жана эгемендүүлүк жылдардагы изилдениши

Аталган магистрдик иш эки бөлүмдөн турат. Биринчи бөлүм: Молдо Кылычтын чыгармачылыгынын совет доорундагы изилдениши. Экинчи бөлүм: Молдо Кылычтын чыгармачылыгынын эгемендүүлүк жылдарындагы (алгачкы жана бүгүнкү күндөгү) изилдениши.

Биринчи бөлүмдө: акындын өмүрү жана чыгармачылыгы жөнүндө кыскача билдирүү берилди. Андан соң, Советтик мезгилдин алгачкы жылдарындагы адабий мурастарды жыйноо, жарыялоо долбоорунун алгачкы түшүмү – Т. Саманчиндин «Кылыч – жазуучу акын» кандидаттык диссертациясына көңүл бурулду. Бул монография Кылычтын өмүрүн, чыгармачылыгын жана ыр түзүлүштөрүн үйрөнүүдө негизи маалымат булагы катарында колдонулду. Артынан эле акынга жана аны изилдөөчүлөргө коюлган күнөө, анын себептери, чын-төгүнү, актаган кайра жокко чыгарылган токтомдордун эмненин негизинде жазылгандыгы тууралуу тактык жаратууга аракет жасалды. Молдо Кылычтын мурастарынын кайра калыбына келтирилиши, кайра куруу жылдарындагы адабиятчы, сынчылардын акындын чыгармачылык тагдыры жөнүндө жазылган дурус, буруш макалаларына анализ, ушул бөлүмдө орун алды.

Экинчи бөлүм: Молдо Кылычтын чыгармачылыгынын эгемендүүлүк жылдарындагы изилдениши. Ишибиз так жана ирээттүү болсун үчүн, макалалар, илимий эмгектер жылына жараша төмөндөн жогору карай колго алынды. Бардык акынга арналган илимий жыйнактардын ичинен эң маанилүү деп эсептелген тактап айтканда кайчы пикир жараткан, же болбосо өзгөчө изилденген эмгектерди талдоого аракет жасадык. Талдоо мезгилинде Молдо кылычтын чыгармачылыгына советтик мезгилдеги адабиятчы, сынчылардын эгемендүүлүккө ээ болгондон кийинки заманга жараша көз-караштарында өзгөрүүлөр, толуктоолор, жаңылыктар болдубу ушуга көңүл бурулду. Кылычтын 1991-жылы О.Соороновдун талыкпас эмгеги менен түзүлгөн «Казалдар» жыйнагындагы ар бир

чыгармасына жеке көз-караш менен семантикалык жана Молдо Кылычтын чыгармачылыгынын ыр түзүлүшүн аныктоо боюнча «Бүркүттүн тою» казанына фонетикалык талдоо жүргүзүлдү.

Магистрдик диссертациянын структурасы, максаты, жаңычылдыгы, актуалдуулугу, мааниси тууралуу маалымат кириш сөз бөлүмүндө берилди.

Бул чакан магистрдик иш далилдерге, фактыларга таянат, жана ошондой эле илимий, так маалыматтардын негизинде илимий ыкма менен жазылды.

ÖZ

Hazırlayan : Canar Ömüraliyeva
Üniversite : Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi
Anabilim Dalı : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bilim Dalı : Türkoloji
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans
Sayfa Sayısı : 106
Mezuniyet Tarihi : 26/05/2011
Danışman : Prof. Dr. Layli Ükübayeva

MOLDO KILIÇ HAKKINDA SOVYETLER BİRLİĞİ DÖNEMİNDE VE GÜNÜMÜZDE YAPILAN ARAŞTIRMALAR ÜZERİNE BİR İNCELEME

Bu çalışma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Moldo Kılıç'ın eserleri hakkında Sovyetler Birliği döneminde, ikinci bölümde ise Kırgızistan'ın bağımsızlığından itibaren günümüze kadar yapılan araştırmalar üzerine değerlendirmelere yer verilmiştir.

Birinci bölümde, Moldo Kılıç'ın hayatı, sanat yolu ve edebî kişiliği hakkında kısaca bilgi verildi. Bu bilgiler daha önceden mevcut olan kaynaklar esas alınarak yazıldı. Tazabek Samançın tarafından, kalem sahibi (şiiirlerini kâğıda döken) yazarlardan Kılıç hakkında yapılan ilk ilmi çalışma olan “Kılıç – Cazuuçu Akın”, Sovyetler Birliğinin ilk dönemlerinde halk edebiyatını derleme, inceleme ve yayımlama anlamında da ortaya konan ilk eserlerdendir. Moldo Kılıç'ın eserlerinin okunmasını, araştırılmasını yasaklayan devlet kararlarının ne sebeple çıkarıldığını ele alan incelemeler de bu bölümde yer almaktadır. Sovyetler Birliğinin son dönemlerinde, edebî mirasların yayımlanmasını yasaklayan kararların iptal edilmesinden sonra Moldo Kılıç hakkında yazılan makaleler ve araştırmalar üzerine yapılan incelemelere, bu bölümün sonunda yer verildi.

İkinci bölümde, Moldo Kılıç'ın edebî kişiliği ve eserleri hakkında bağımsızlık sonrası dönemin ilk günlerinden günümüze kadar yazılan en önemli makaleler yayım tarihine göre sırasıyla ele alındı. Edebiyatçı ve tenkitçilerin makalelerinde ortaya koydukları ortak ve zıt fikirlere yer verildi ve bazı araştırmacıların değışen fikirleri kıyaslanarak tahlil edildi. Moldo Kılıç'ın 1991 yılında yayımlanan “Kazaldar (Gazeller)” isimli kitabında yer alan herbir şiiirinde ne anlatmak istediğini, kendi ifade ve düşüncelerimize göre incelemeye gayret ettik. Bununla birlikte “Bürküttün Toyu (Kartalın Şöleni)” isimli gazel temel alınarak, eserde yer alan şiiirler şekil açısından incelenmeye çalışıldı. Şairin sanatsal yönünü geniş bir şekilde ele almak, gazellerinin okuyucuya estetik haz veren anlamını ve eserlerinin tarihi önemini daha iyi açıklamak amacıyla, Keneşbek Asanaliyev, Abdıganı Erkebayev, Layli Ükübayeva, Omor Sooronov, Munduk Mamırov gibi edebiyatçılar tarafından kaleme alınan makaleler hakkında bu bölümde genel bir bilgi verildi. Konunun amacı, güncelliği ve önemi hakkında ise “Giriş” kısmında bilgi verildi.

АБСТРАКТ

Подготовила : Жанар ОМУРАЛИЕВА
Университет : Кыргызско-Турецкий университет «Манас»
Факультет : Институт социальных наук
Специализация : Тюркология
Степень дипломной работы : Магистратура
Количество страниц : 106
Дата окончания : 26/05/2011
Руководитель : Проф. Др. Лайли Укубаева

Исследование творчества Молдо Кылыча в советскую эпоху и в годы независимости
Кыргызстана»

Магистерская работа состоит из двух разделов. Первый раздел: Исследование творчества Молдо Кылыча в советскую эпоху. Второй раздел: Исследование творчества Молдо Кылыча в годы независимости (в начале и в настоящее время).

В первом разделе дано краткое описание жизни и творчества поэта. Затем уделено внимание на первую ласточку в области сбора и публикации литературного наследия – кандидатскую диссертацию Т.Саманчина «Кылыч – поэт письменник». Данная монография использована в качестве основного источника информации о жизни и творчестве поэта, строения стихов.

Далее была предпринята попытка выяснить вопросы о причинах обвинения, правде и вымысле о вине поэта и его исследователей, и на основе чего были вынесены постановления об оправдании и о его отмене. Также произведен анализ положительных и негативных статей литературоведов и критиков о восстановлении наследия Молдо Кылыча, о его творческой судьбе.

Второй раздел: Исследование творчества Молдо Кылыча в годы независимости.

Для точности и упорядочения работы статьи, научные работы расположены по годам снизу вверх. Мы попытались рассмотреть те важные работы, которые рождают двоякое мнение или же особо исследованные работы. Во время анализа было уделено особое внимание на изменения, дополнения, нововведения во взглядах литературоведов и критиков советского времени в годы независимости на творчество Молдо Кылыча в соответствии с современными реалиями.

Также проведен с личной точки зрения семантический анализ каждого произведения в сборнике «Казалдар», выпущенного в результате кропотливого труда О.Сооронова в 1991 г. С целью определения строения стиха проведен фонетический анализ казала «Пир беркута».

Информация о цели, новации, актуальности и важности магистерской диссертации дана в вступном разделе.

Эта магистерская работа опирается на доказательства и факты, а также выполнена научным способом на основе точных научных данных.

ABSTRACT

Prepared by : Janar OMURALIEVA
University : Kyrgyz-Turkish "Manas" University
Faculty : Institute of Social Sciences
Specialization : Turkology
Degree thesis : MSc
Number of pages : 106
End Date : 26/05/2011
Supervisor : Prof. Dr. Layli Ukubaeva

RESEARCH OF MOLDO KYLYCH'S CREATIVE WORKS DURING THE SOVIET AND INDEPENDENCE TIMES

This Master's thesis contains of two parts. First part: Research Moldo Kylych's creative work in Soviet era. Second part: Research of Moldo Kylych's creative work in the independent years (at the beginning of independent and at present time).

In the first part there is short summary about life and creative work of poet. Then attended to the Candidate's dissertation of T. Samanchy "Kylych-writing poet" on the first swallow in the collection and publication of literary heritage. This monograph is used as the basic source of information about life and creative work of poet, poetry.

Further made an attempt to clear the questions about the reasons of accusation, truth and invention about poet's guilty and his research people on the basis of which passed resolutions about justification and about its disaffirmation. Also was made the analysis of positive and negative articles of literary critics about restoration of heritage of Moldo Kylych about his creative destiny.

Second part: Research of Moldo Kylych's creative work in the independent years.

For exactness and adjustment work of article, scientific works arranged by year bottom-up. We tried to look through that important works which birth double opinion otherwise special researched works. During the analysis special attention was paid to changes, additions, innovations dissents of literary critics and critics during Soviet era in the independent years for creative of Moldo Kylych according to modern actual.

Also was performed the semantic analysis of each writing in the collection "Kazaldar" which issued as the result of painstaking work of O.Sooronov in 1991. With the purpose of determine the poetry was made the phonetic analysis seemed "Peer of the golden eagle".

Information about the objective, innovation, relevance and importance of the Master's thesis is given in the introductory section.

This Master thesis is based on evidences and facts, and also made by scientific method based on accurate scientific data.

